

Na osnovu člana 150 stava 1 i 4 Ustava Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013), člana 30 stav 2 tačka 1 i člana 49 tačke 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 011/15 od 12.03.2015, 055/19 od 27.09.2019), podnosimo

INICIJATIVU

ZA POKRETANJE POSTUPKA OCJENE USTAVNOSTI

člana 57 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017)

OBRAZLOŽENJE

Smatramo da je **odredba člana 57 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017) neustavna**, te ovom Inicijativom tražimo da Ustavni sud Crne Gore pokrene postupak za ocjenu njene saglasnosti s Ustavom Crne Gore i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima. **Osporenim odredbom** ovog Zakona propisana je izmjena odredbe člana 158 stav 1 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 027/13 od 11.06.2013, 001/15 od 05.01.2015, 042/15 od 29.07.2015, 047/15 od 18.08.2015, 056/16 od 23.08.2016, 066/16 od 20.10.2016, 001/17 od 09.01.2017, 031/17 od 12.05.2017), na način da **lična invalidnina prestaje da bude izuzeta iz primanja, prihoda i imovine, kojima „Korisnik, roditelj, odnosno srodnik koji je dužan da izdržava korisnika i drugo pravno ili fizičko lice koje je preuzelo plaćanje učestvuju u plaćanju usluge” socijalne i dječje zaštite.**

Odredba člana 57 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017) (u daljem tekstu: Zakon) nije u saglasnosti sa članom 8, 9, 24, 25, 28, 40, 58 i 68 Ustava Crne Gore, odredbama člana 4, 5, 19 i 28 Zakona o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom, s Opcionim protokolom ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 002/09 od 27.07.2009), članom 8 i 14 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Član 9 Ustava Crne Gore propisuje da potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori „sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva”. Najvažniji potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovor u oblasti invaliditeta je **Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom, s Opcionim**

protokolom ("Službeni list Crne Gore - Međunarodni ugovori", br. 002/09 od 27.07.2009) (u daljem tekstu: Konvencija), koji članom 4 stavom 2 propisuje: „*U odnosu na ekonomska, socijalna i kulturna prava države potpisnice će preduzeti takve mjere uz maksimalnu upotrebu resursa kojima raspolažu i po potrebi u sklopu međunarodne saradnje, sa ciljem da progresivno postignu puno ostvarivanje ovih prava, bez zadiranja u obaveze proistekle iz ove Konvencije koje su neposredno primjenljive shodno odredbama međunarodnog javnog prava.*”. **Osporena odredba Zakona ograničava već propisane uslove za ostvarivanje socijalnog prava lica s invaliditetom na usluge socijalne i dječje zaštite**, na način što ih obavezuje da učestvuju u plaćanju njihovih troškova i ličnom invalidninom. Ovo **nije u skladu sa citiranom odredbom člana 4 stava 2 Konvencije, jer se postupilo direktno suprotno obavezi Crne Gore da progresivno postigne puno ostvarivanje socijalnih prava lica s invaliditetom, ali i članom 9 Ustava Crne Gore.**

Članom 19 tačkom b istog međunarodnog Ugovora je propisano: „*Lica sa invaliditetom imaju pristup spektru službi podrške u svojim domovima, ustanovama za smještaj i lokalnoj zajednici, uključujući personalne asistente, neophodne radi podrške uključenosti i životu osoba sa invaliditetom u svojim lokalnim zajednicama i sprječavanja izolacije ili isključenosti iz zajednice;*”. Odredbom člana 28 stava 2 tačke a Konvencije, Crnoj Gori se nalaže omogućavanje licima s invaliditetom „*pristupa odgovarajućim službama, sredstvima i drugoj asistenciji za zadovoljavanje potreba vezanih za invalidnost po pristupačnim cijenama*”. **Shodno članu 9 Ustava Crne Gore, citirane odredbe člana 19 tačke b i člana 28 stava 2 tačke a Konvencije se moraju neposredno primjenjivati, na način da lica s invaliditetom moraju imati pristup uslugama socijalne i dječje zaštite** u svojim domovima, ustanovama za smještaj i lokalnoj zajednici po pristupačnim cijenama, **kao njihovim ljudskim pravima** zagarantovanim ovim potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorom. **Osporena odredba člana 57 Zakona u potpunosti je suprotna odredbama člana 19 tačke b i člana 28 stava 2 tačke a Konvencije**, jer ograničava pristup lica s invaliditetom uslugama socijalne i dječje zaštite, pružajući ih po nepovoljnijim i za ovu grupu nepriuštljivim cijenama.

Odredbom člana 58 stava 1 Ustava Crne Gore „*Jemči se pravo svojine.*”, dok se stavom 2 istog člana Ustava propisuje da: „*Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu.*”. Shodno članu 32 stavu 1 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 27/13 od 11.06.2013, 01/15 od 05.01.2015, 42/15 od 29.07.2015, 047/15 od 18.08.2015, 56/16 od 23.08.2016, 66/16 od 20.10.2016, 01/17 od 09.01.2017, 031/17 od 12.05.2017, 42/17 od 30.06.2017, 50/17 od 31.07.2017, 59/21 od 04.06.2021, 145/21 od 31.12.2021, 03/23 od 10.01.2023, 48/24 od 24.05.2024, 84/24 od 06.09.2024): „*pravo na ličnu invalidninu ima lice sa teškim invaliditetom*”. Iz citirane zakonske odredbe je jasno da **lica sa teškim invaliditetom**, kojima je pravo na ovo materijalno davanje priznato pred nadležnim organom **imaju pravo svojine nad ličnom invalidninom. Osporenom odredbom člana 57 Zakona licima sa teškim invaliditetom je ograničeno pravo svojine, bez ikakve naknade**, na način što su ova lica, njihove porodice i staratelji obavezani da ličnom invalidninom učestvuju u plaćanju troškova usluga socijalne i dječje zaštite. Ovo je **u suprotnosti članu 58 stavu 1 i 2 Ustava Crne Gore, ali i članu 1 Protokola br. 1 uz**

Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji jemči neometano uživanje imovine.

Predmetno pravo svojine se osporenim odredbom člana 57 Zakona ograničava samo licima s invaliditetom, ali ne i drugim grupama korisnika usluga socijalne i dječje zaštite, čime se prema ovoj grupi vrši neposredna diskriminacija. Ovo je u potpunoj suprotnosti članu 8 Ustava Crne Gore koji propisuje: „Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.“, članu 5 stavu 1 i 2 Konvencije koji propisuje: „Države potpisnice priznaju da su sva lica jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku zaštitu pred zakonom i uživanje jednakih blagodeti zakona, bez ikakvih diskriminacija.“ i „Države potpisnice zabranjuju bilo kakvu diskriminaciju po osnovu invalidnosti“, kao i članu 14 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koji propisuje: „da se uživanje prava i sloboda predviđenih ovom Konvencijom osigurava bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi“. Ova pravna neposredna diskriminacija lica sa teškim invaliditetom, koja je izvršena osporenim odredbom člana 57 Zakona, je suprotna članu 25 stavu 4 Ustava Crne Gore, koji čak i u vrijeme ratnog ili vanrednog stanja zabranjuje ukidanje zabrane diskriminacije.

Zbog navedenog osporena odredba je suprotna i članu 68 Ustava Crne Gore, koji jemči posebnu zaštitu lica s invaliditetom, kao i članovima 28 i 40 Ustava i članu 8 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer lica sa teškim invaliditetom, kojima su potrebne usluge socijalne i dječje zaštite ne mogu ostvarivati svoja ljudska prava na dostojanstvo i nepovredivost ličnosti i privatnost i porodični život bez pružanja ovih usluga. Ljudska prava koja su zagarantovana Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima ne mogu se ograničavati nečijim materijalnim stanjem ili ličnim svojstvom, kao što je invaliditet, a naročito se ova ograničenja ne mogu vršiti regresivno, tj. ograničavati već propisani uslovi za ostvarivanje ljudskih prava. U tom smislu, osporena odredba člana 57 Zakona nije u saglasnosti ni sa članom 24 Ustava Crne Gore, jer se ljudska prava lica s invaliditetom na usluge socijalne i dječje zaštite ne ograničavaju „u obimu koji dopušta Ustav u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje dozvoljeno“.

U prilogu dostavljamo **prepis Zakona čiju ocjenu ustavnosti zahtijevamo**, kao i prepis Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 027/13 od 11.06.2013, 001/15 od 05.01.2015, 042/15 od 29.07.2015, 047/15 od 18.08.2015, 056/16 od 23.08.2016, 066/16 od 20.10.2016, 001/17 od 09.01.2017, 031/17 od 12.05.2017), čija je odredba člana 158 stava 1 izmijenjena osporenim odredbom.

Predlažemo Ustavnom sudu Crne Gore da **usvoji Inicijativu, pokrene postupak za ocjenjivanje ustavnosti osporene odredbe Zakona**, i da, s obzirom na neotklonjive štetne posljedice po ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda lica s invaliditetom, koje već nastupaju izvršenjem osporene odredbe Zakona, u skladu sa članom 150 stavom 4 Ustava Crne Gore i članom 49 tačke 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore donese sljedeće:

RJEŠENJE

Obustavlja se izvršenje člana 57 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017) do donošenja Odluke o ocjeni njene saglasnosti s Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima.

Iz navedenih razloga predlažemo Ustavnom sudu Crne Gore da, poslije održane javne rasprave, donese sljedeću:

ODLUKU

Utvrđuje se da odredba člana 57 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Crne Gore", br. 042/17 od 30.06.2017) **nije u saglasnosti s Ustavom Republike Crne Gore i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima.**

Inicijativa mladih s invaliditetom Boke

Izvršna direktorka

Miroslava-Mima Ivanović
